

af te snijden: dat argument lag immers in haar persoonlijke sfeer.¹ Zou zij, als zij de overtuiging had gehad, het Indische klimaat (in Bandoeng geenszins onaangenaam) wèl te kunnen verdragen, met de ministers vertrokken zijn? Dat nemen wij geen moment aan. De koningin leefde met het gezicht gekeerd naar, zo voelde zij het, *haar* volk in bezet gebied en precies als de vier ministers die tegenstanders waren van die verplaatsing (Albarda, Bolkestein, Gerbrandy en van den Tempel), besefte zij dat een vertrek van de regering naar Indië, welke explicatie men er ook aan zou geven, door de brede massa van het Nederlandse volk beschouwd zou worden als een smadelijke vlucht. Het voorstel had het kabinet als geheel verder in haar achting doen dalen – nòg verder daalde het toen het, na eerst in meerderheid een splitsing afgewezen te hebben, onder haar druk in beginsel toch weer die splitsing aanvaardde.

Twee zaken ging zij in de maanden juni en juli als van primair belang beschouwen: zij wenste de bevolking in bezet gebied duidelijk te maken waar zij stond, en zij wenste een nieuwe minister-president: Gerbrandy.

Waar zij stond, zei zij, zo helder als maar kon, in de toespraak waarmee zij op 28 juli '40 de lange reeks uitzendingen van Radio Oranje opende.

★

Voor de nieuwsvoorziening van pers en radio met berichten uit Nederlandse bron had Pelt, de door van Kleffens aangetrokken chef van de Regeringsvoorlichtingsdienst, nog in mei in Londen een tegenhanger kunnen oprichten van het in Nederland gelijkgeschakelde ANP: óók een 'Algemeen Nederlands Persbureau', maar het werd ter voorkoming van misverstand met de afkorting 'Anep' aangeduid. Nieuws naar Nederland werd van april af dagelijks in enkele bulletins van een kwartier uitgezonden door de *Dutch Section* van de *European Service* van de BBC – welnu, eind mei stond voor Pelt vast dat de Nederlandse regering de beschikking diende te krijgen

¹ Bij twee gelegenheden, op 4 juni en op 4 juli '40, sprak van Lidth met de koningin over 'het denkbeeld, de zetel der regering naar Nederlands-Indië te verplaatsen'. 'Zij verwerpt [het]', noteerde hij op 4 juni in zijn dagboek, 'omdat zij vreest, dat daardoor het nauwe contact met de Geallieerden zou verloren gaan, hetgeen vóór alles nodig is. Zij . . . beaamt dat wij 100 % achter de Engelse regering staan . . . In niet onbedekte termen veroordeelt zij de houding der regering.' Een maand later wees van Lidth er op hoe onduidelijk de positie van de gouverneur-generaal zou worden, als de regering zich in Indië vestigde; 'de koningin', noteerde hij diezelfde dag, 'betuigt haar ingenomenheid met mijn inzichten.' Geen woord over medische bezwaren!